

BANDOLERS I BANDEJATS A LA SERRA

ORIGEN DEL BANDOLERISME

LA DESFETA DE LES GERMANIES (1521-1523)

ÉS EL DETONANT HISTÒRIC PRINCIPAL. LA REVOLTA DE LES GERMANIES VA ENFRONTAR ELS MENESTRALS I ELS PAGESOS CONTRA LA NOBLESA DE CIUTAT. QUAN LES TROPEs REIALS VAREN ESCLAFAR LA REBEL·LIÓ, ES VA INICIAR UNA REPRESSIÓ FEROTGE AMB EXECUCIONS I MOLTES ASTRONÒMIQUES. MOLTS D'AGERMANATS VAREN FUGIR A LES MUNTANYES DE LA SERRA DE TRAMUNTANA PER SALVAR LA VIDA, CONVERTINT-SE EN ELS PRIMERS BANDEJATS O "FORA DEL BANC DE LA LLEI".

LES LLUITES NOBILIÀRIES (CANAMUNT I CANAVALL)

A FINALS DEL SEGLE XVI, LA NOBLESA MALLORQUINA ES VA DIVIDIR EN DOS BÀNDOLS IRRECONCILIABLES: ELS CANAMUNT I ELS CANAVALL. AQUESTS NOBLES UTILITZAVEN LES COLLES DE BANDOLERS DE LA PART FORANA (ELS POBLES) COM A EXÈRCITS PRIVATS O SICARIS PER RESOLDRE LES SEVES PRÒPIES REVENGES PERSONALS I DISPUTES PEL CONTROL POLÍTIC A PALMA. ELS BANDOLERS, PER TANT, TENIEN LA PROTECCIÓ I EL FINANÇAMENT DELS SENYORS MÉS RICS DE L'ILLA.

LA CRISI ECONÒMICA I LA FAM

LA MAJORIA DELS MEMBRES DE BASE DE LES COLLES EREN PAGESOS EMPOBRITS. L'ILLA PATIA DE MANERA CÍCLICA MALES COLLITES, EPIDÈMIES DE PESTA I UN AÏLLAMENT COMERCIAL QUE PROVOCAVA FAM EXTREMA. DAVANT LA MISÈRIA I LA IMPOSSIBILITAT DE PAGAR ELS DEUTES ALS SENYORS DE LES POSSESSIONS, L'ÚNICA SORTIDA PER A MOLTS DE JOVES ERA AGAFAR UN PEDRENYAL I TIRAR-SE A LA MUNTANYA.

L'OROGRAFIA

LA GEOGRAFIA DE MALLORCA VA FACILITAR TOTALMENT L'ARRELAMENT DEL BANDOLERISME. ELS ESPESSOS BOSCOS I ELS CIMS DE LA SERRA DE TRAMUNTANA (COM ELS VOLTANTS DE COMA-SEMA) OFERIEN REFUGIS INACCESSIBLES PER A LES TROPEs DEL VIRREI.

FINAL DELS AGERMANATS-PRINCIPI DEL BANDOLERISME

EL SETGE PER FAM I SET

LES TROPES DEL VIRREI, FORMADES PER SOLDATS PROFESSIONALS I NOBLES DE MALLORCA (ELS FUTURS CANAMUNT), VAREN ENCLERAR COMPLETAMENT LA MUNTANYA. CONSCIENTS DE LA DIFICULTAT D'UN ATAC FRONTAL A CAUSA DE L'ESCARPAT RELLEU, VAREN APLICAR UNA TÀCTICA DE DESGAST

BLOQUEIG DE CAMINS: VAREN TALLAR QUALSEVOL VIA DE COMUNICACIÓ AMB ELS POBLES VEÏNS (COM ORIENT O BUNYOLA) PER EVITAR QUE REBESIN ALIMENTS O PÓLVORA.

L'ESGOTAMENT DE LES CISTERNES: AMB EL PAS DE LES SETMANES, LES PROVISIONS DE BLAT ES VAREN ACABAR I L'AIGUA DELS ALJIBIS DE LA FORTALESA VA COMENÇAR A ESCASSEJAR. 'ASSALT FINAL I LA MASSACRE

A MITJAN 1523, AMB ELS DEFENSORS COMPLETAMENT DEBILITATS PER LA FAM I LA MALALTIA, LES TROPES REIALS VAREN LLANÇAR L'ASSALT DEFINITIU PUJANT PER L'ÚNIC CAMÍ D'ACCÉS PRACTICABLE. LA RESISTÈNCIA DINS EL CASTELL VA SER DESESPERADA PERÒ INÚTIL DAVANT LA SUPERIORITAT MILITAR DE L'EXÈRCIT DEL VIRREI

- ELS "BANDEJATS" DE LA SERRA: ELS POCS AGERMANATS QUE VAREN ACONSEGUIR ESCAPAR DE LA MASSACRE SALTANT PELS PENYA-SEGATS O FUGINT PELS TANCATS DE BOSC VAREN SER ELS QUI ES VAREN AMAGAR A LES COVES DE LA SERRA DE TRAMUNTANA (INCLOENT-HI LA PROPERA VALL DE COMA-SEMA), DONANT L'ORIGEN IMMEDIAT AL BANDOLERISME MALLORQUÍ.

BANDOLERS A ORIENT

S.XVI i XVII

AÏLLAMENT GEOGRÀFIC

REFUGI ESTRATÈGIC COVA DE LES MERAVELLES

APROFITAMENT DELS CAMINS DE FERRADURA DE COMASEMA ,RAIXA ,ALFÀBIA QUE CONECTAVEN AMB SOLLER-ORIENT-LLUC , JA QUE ES CONVERTÍA EN PUNT ON ASSALTAR MERCARERIES

LA VIOLÈNCIA VA FER QUE COMASSEMA I FAMÍLIA PALOU CONVERTÍS EN UN FORTÍ ARMAT INCLÚS AMB UN DIPÒSIT DE PÓLVORA A LES CASES

ELS SENYORS DE LA POSSESSIÓ LA FAMÍLIA PALOU

ELS PROPIETARIS HISTÒRICS DE LA FINCA VAREN HAVER DE CONVIURE DIRECTAMENT AMB L'AMENAÇA (I DE VEGADES LA COMPLICITAT)
DELS BANDEJATS

ELS PALOU DE COMA-SEMA: AQUESTA PODEROSA LLINATGE NOBLE VA POSSEIR LA FINCA DES DEL SEGLE XIV FINS AL SEGLE XIX.

DURANT ELS SEGLES XVI I XVII, PERSONATGES COM GUILLEM PALOU O ELS SEUS SUCCESSORS VAREN HAVER D'ARMAR ELS MISSATGES
(TREBALLADORS) DE LES CASES AMB ARCABUSSOS I FORTIFICAR EL RECINTE PER FER FRONT A LES ESCARAMUSSES.

EN EL CONVULS CONTEXT MALLORQUÍ, MOLTS DE SENYORS DE LA PART FORANA (POBLES) FEIEN EQUILIBRIS: O PAGAVEN PROTECCIÓ ALS
BANDOLERS O ELS CONTRACTAVEN COM A SICARIS PER A LES SEVES

COLLES

ELS BANDOLERS LA ZONA DE BUNYOLA, ORIENT I ALARÓ ERA EL TERRENY IDEAL PER A ALGUNES DE LES COLLES MÉS TEMUDES DE L'ILLA

LO BORD D'ALFÀBIA: UN DELS CAPITANS DE BANDOLERS MÉS CÈLEBRES I SANGUINARIS DE LA CONTRADA DE LA TRAMUNTANA. ACTUAVA MOLT A PROP DE COMA-SEMA, ESPECIALMENT A LA ZONA DEL COLL DE SÓLLER I BUNYOLA, ASSALTANT VIATGERS I RECAPTANT TRIBUTS IL·LEGALS A LES GRANS POSSESSIONS.

ANTONI GIBERT, ÀLIES TREUFOC: FAMÓS CAPITOST DE COLLA QUE VA SEMBRAR EL TERROR A LES MUNTANYES DE MALLORCA DURANT EL SEGLE XVII. ERA CONEGUT PER LA SEVA RAPIDESA A L'HORA D'EMBOSCAR LES TROPES DEL VIRREI UTILITZANT ELS PASSOS DE MUNTANYA COM ELS QUE ENVOLTEN COMA-SEMA CAP ALS TOSSALS VERDS.

LLORENÇ COLL, ÀLIES BARONA I LO TORT AMENGUAL: ALTRES DOS CAPITANS HISTÒRICS QUE DOMINAVEN ELS CAMINS DE FERRADURA.

EL CONTEXT SOCIAL: CANAMUNT I CANAVALL

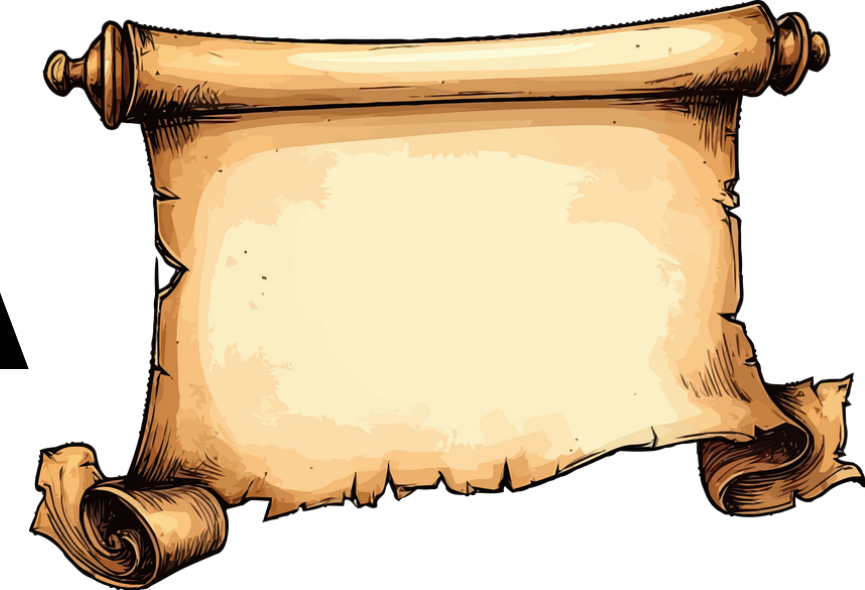
ELS BANDOLERS DE COMA-SEMA NO EREN SIMPLES LLADRES DE CAMINS; FORMAVEN PART D'UN ENGRANATGE MOLT MÉS GRAN]

LES BANDERIES ARISTOCRÀTIQUES: DURANT EL SEGLE XVII, MALLORCA ES VA DIVIDIR EN DOS BÀNDOLS NOBLES IRRECONCILIABLES: ELS CANAMUNT I ELS CANAVALL.

LES COLLES DE BANDOLERS QUE S'AMAGAVEN A COMA-SEMA ACTUAVEN GAIREBÉ SEMPRE SOTA LES ORDRES DE SENYORS DE CIUTAT (PALMA) ADSCRITS A UN D'AQUESTS DOS BÀNDOLS, CONVERTINT LA SERRA DE TRAMUNTANA EN L'ESCENARI D'UNA GUERRA CIVIL ENCOBERTA.

HISTÒRIES A COMASSEMA

EL FURT DE L'OLI:

L'OLI DE L'OLIVAR DE COMA-SEMA I SOLLERIC ERA EL VERTADER "OR LÍQUID" DEL SEGLE XVII, JA QUE SERVIA PER A LA IL·LUMINACIÓ I EL SABÓ. DIU LA LLEGENDA QUE LES COLLES DE BANDOLERS ASSALTAVEN LES TAFONES A L'HIVERN NO PER ENDUR-SE DINERS, SINÓ PER BUIDAR LES PIQUES D'OLI. ELS TREBALLADORS SIMULAVEN NO VEURE'LS PER POR DE REBRE UN TRET DE PEDRENYAL.

EL DARRER BANDEJAT: EN ROTGET

TOT I QUE PERTANY A UNA ÈPOCA POSTERIOR (SEGLE XIX), LA FIGURA D'EN ROTGET —VINCULAT ESTRETAMENT A LA VEÏNA POSSESSIÓ D'OLICLAR— VA QUEDAR GRAVADA EN LA MEMÒRIA D'ORIENT. ES CONTAVA QUE ERA UN HOME CAPAÇ DE MOURE'S COM UN FANTASMA PELS PENYALS DE LA SERRA I QUE CONEIXIA AMAGATALLS A LES POSSESSIONS QUE NINGÚ MÉS PODIA TROBAR, ESCAPANT SEMPRE DE LA JUSTÍCIA DE MANERA GAIREBÉ MÀGICA.

ELS SOPES DE LLADRE:

DIU LA TRADICIÓ POPULAR QUE MOLTS DE MISSATGES (MISSATGERS I PASTORS) DE COMA-SEMA TENIEN UN PACTE SILENCIÓS AMB ELS CAPITOSTOS DELS BANDOLERS. ELS DEIXAVEN MENJAR PREPARAT (LES FAMOSES "SOPES") AMAGAT A DETERMINADES BALMES O CAVES A CANVI QUE LA COLLA RESPECTÀS EL BESTIAR DE LA FINCA I NO ELS ATAQUÉS.

DONES DE POBLES I NOBLES PARTICIPAREN EN EL BANDOLERISME:
PASSAVEN INFORMACIÓ ESPIES , SUBMINISTRaven MENJAR I GUARIEN FERITS. LES
AGERMANADES SOFRIREN REPRESSIÓ I MOLTES VISQUEREN OCULTES. LES ESGLÉSIES
ACOLLIREN BANDOLERS, CREANT ESPAIS CLANDESTINS ON CONVIVIEN AMB DONES.
PER ALTRA BANDA LES DONES A LES POSSESIONS HAVIEN DE NEGOCIAR AMB
BANDOLERS

JOANA DAVIU

VA SER UNA BANDOLERA MALLORQUINA DEL SEGLE XVII QUE VA PARTICIPAR ACTIVAMENT EN ELS
CONFLICTES HISTÒRICS ENTRE LES FACCIIONS NOBLES DE CANAMUNT I CANAVALL A PALMA. [1, 2]

ÉS UN PERSONATGE HISTÒRIC MOLT SINGULAR PER LES SEGÜENTS CARACTERÍSTIQUES:

ES VESTIA D'HOME: PER PODER COMETRE LES SEVES ACCIONS DE BANDOLERA I LLUITAR EN ELS
ENFRONTAMENTS ARMATS DE L'ÈPOCA, ACTUAVA COMPLETAMENT CAMUFLADA AMB ROBES MASCULINES.
EXECUCIÓ: FINALMENT VA SER CAPTURADA, JUTJADA PEL SEU BANDOLERISME, PER ASSASSINAT I PEL FET
DE VESTIR D'HOME, I VA MORIR EXECUTADA A LA FORÇA.